

72
DISSERTATIO
DE
HODIERNORVM
EMPIRICORVM
FRAVDIBVS

QVAM
CONSENSV AMPLISSIMI PHILOSO-
PHORVM ORDINIS
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI
SVBJICIVNT

P R Æ S E S
M. JOHANNES FRIDERICVS
BAVER

Lipfienfis

ET

R E S P O N D E N S
DANIEL. GOTHOFREDVS SCHVLTZ

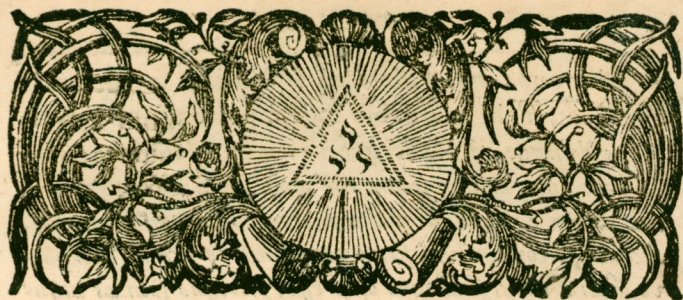
Torgav. Med. Stud.

DIE XIV. AVGVSTI ANNO MDCCXX.

LIPSIÆ,
LITTERIS SCHEDIANIS.

DISSEPTIMO
HODIERNO
EMPIRICO
FRADIBVS
CONSISTV. ARBITRARIIS THEOLO-
GICIS. HONORVM ORDINIS
PALLACIUM. HONORVM
IN JOHANNES ERITRIGVS
DAUER
DANIEL OTTO HOFMEYER
HOFMEYER
HOFMEYER

DE
HODIERNORVM EMPIRICORVM
FRAVDIBVS.

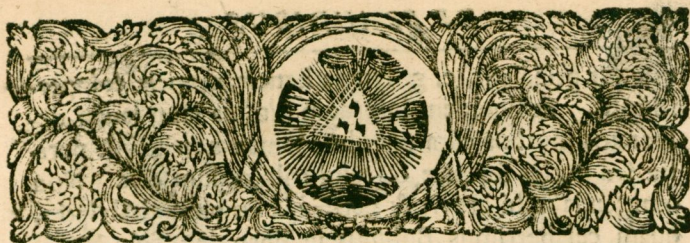
Nullo tempore minus consultum est eruditioni ac literis, quam cum hodie omnes, jure an injuria incertum, ad eruditi nomen & gloriam aspirare solent. Non parum fateor, in his rebus laudis inest, & laudabilis adeo in discendo est aemulatio, atque ad famam nomenque consequendum contentio ut non immerito ista a quibusdam inter subsidia vere eruditionis numerentur. Sed laudabilia quoque honesta & licita hanc ad rem media adhiberi debent. Quemadmodum vero solida & cum labore improbo copulata veritatis inquisitio unica propemodum est eruditi gloriam consequendi via, ita negari non potest, quod fraudes hodie & doli in partem huius laudis venire consueverint: quibus nisi plerique

ut illius verba mea faciam ad sapientiam se pervenisse putassent, multi sine dubio eodem pervenissent. Fraudibus dolisque ad Medici quoque nomen salutarisque artis laudem aucupandam locum esse quotidiana docet experientia. Cum enim multi videant, quanta cum utilitate Medicum esse conjunctum sit, ut vero talem te praestes non parvo labore, cura, studioque opus esse, plerique spurios atque illegitimos ad Medici famam nomenque perveniendi modos arripiunt, solidam doctrinam alto supercilio despicientes. Nulli majores in hac re fraudes committunt, his, qui vulgo Empirici, circumforanei que appellari solent. Qui quales sint, quibusque adminiculis ad Medici laudem gloriamque obrepere soleant, operæ pretium videtur in presenti accuratius paulo inquirere, ut hac quoque parte recentior Medicinæ historia illustretur: ubi tamen necessitate ita postulante, venia mihi dabitur si libertate interdum meum de rebus interponendi iudicium sum usus. Quod ut bene mihi vertat DEum O.

M. precor.

I. Quo

I.

Uo distinctior autem & dilucidior
conceptus de Empiricis hodiernis
fiat, primo omnium generali de-
scriptione ostendam quodnam ho-
minum genus ita appellari soleat,
Scilicet Empiricus secundum vul-
garem vocabuli acceptionem est
homo in arte Medica peregrinus,
qui tamen larvam & nomen veri Medici induit, cum re
ipsa artis ejus rudis sit & imperitus. Cum enim Medi-
cum verum bonumque appellemus, qui artis seu scien-
tiæ suæ rectis & accuratis fundamentis instructus, secun-
dum ea caute & convenienter ægotantium curationes
instituit, experientia Empiricos plane contrario se ha-
bere modo testatur: illi enim minime rectis & accura-
tis fundamentis in arte Medica sunt instructi, adeoque
haud quaquam caute ac convenienter curationes ægro-
tantium instituunt. Nam vanis plerumque & illicitis

utuntur principiis, e. g. sympatheticis, magicis, & superstitiosis. Et siquidem interdum summa cum laude desperatos morbos curarunt, hoc tamen non arti & peritiae sed potius fortunæ & casui tribuendum erit. Non omittenda mihi brevis & perspicua Empirici descriptio, quam celeberrimus Bohnius in libro de officio Medici nobis suppeditavit, appellat enim hoc nomine *Medicum quem vulgus per ruditatem suam pro Medico habet, & qui ignorans artem exercet.*

II.

Duplex autem est hodiernorum Empiricorum genus. Nam qui curationes medicas accurate instituunt, titulum tamen Medici docti & periti non affectant, in hunc censum minime referendi mihi videntur. Primum genus Empiricorum urbanum & domesticum, alterum circumforaneum & vagabundum appellare liceat. Sunt enim primo artis medicæ verorum principiorum rudes & imperiti, qui eam tamen in civitatibus oppidisque passim, atque ut ita dicam domi exercent, Doctoresque apud plebem audiunt, quamvis sæpenumero, pharmacopolis, barbitorioribus & vetulis haud meliores existant, titulumque tam honorificum aut nunquam, aut per fraudes saltem, ab Academiis obtinuerint. Secundo in hunc idiotarum Medicorum numerum veniunt plerique illi, qui Medici & aliquando etiam Doctoris nomine hinc inde per terrarum orbem divagantur, & fora imprimis ac mercatus civitatum frequentant, ibique eruditionem suam

suam & merces medicas in publico omnium conspectu venum exponunt, magna verborum pompa peritiam & famam suam jactantes. Quorsum privilegia & diplomata sua referunt, quæ illi, eruditionis & singularis in curandis incurabilibus morbis usus, a principibus & magistratibus se adeptos esse clamant, omnem moventes lapidem, ut in infimæ imprimis plebeculæ favorem se infinuent. Quod postremum Empiricorum genus ex communi loquendi usu proprie apud eruditos nomine Empirici cohonestari solet, & in præsentī quoque præcipue a me considerabitur.

III.

Sed ut quod res est dicam, neutrum horum genus honesto Empiricorum nomine dignum videtur. Si enim paulo accuratius vocabuli hujus significationem & natales consideremus, statim apparebit, Empiricum dici a græco vocabulo *ἐμπειρία*, quod experientiam peritiamque denotat. Est proinde omnis ille Empiricus qui experientiam in exercenda faciendaque Medicina adhibet. Experientia vero quanti in arte Medica usus fit, apud omnes constare existimo. Effetque propterea hic proprius in illos invehendi locus, qui nomen experientissimi Medici cum ineptissimo hominum genere communicarunt.

IV.

Sed jam antiquis temporibus usu venit, ut postquam Empirici nomen peculiari Medicorum sectæ attributum

butum fuit, minus honorifice a cæteris Medicis adhiberetur. Qualis vero apud Græcos & Latinos illa Medicorum secta fuerit, ex historia Medica, quæ augmentum & decrementum studii hujus depingit, colligi potest. Ex qua perspicimus, quod Empiricorum secta circa Hippocratis, qui quatuor fere ante natum Christum seculis floruit, instituta fuerit, multosque post affectas habuerit, quos quidem a reliquis Medicis, qui Rationales vocati sunt, nihil magis, quam diversa discendi docendique soli experientia innixa methodus distinxerit, unde etiam proprium suum nomen nacta sit, ad Philosophorum, qui tum florebant, imitationem, qui non solum ab autoribus suis v. c. Platonici, Pythagorei, sed etiam a diversa philosophandi ratione Dogmatici, Sceptici &c. nominati sunt.

V.

Si antiquissimam historiam medicam evolvamus, perspicue observatur, quod, ante Hippocratem diversas & contrariantes sibi invicem voce & calamo sectas floruisse, minus probabile sit. Quilibet enim parta industria sua medicamentorum cognitione contentus, exercebat Medicinam secundum propriam cognitionem, iisque utebatur remediis, quæ antea probata & ad hanc vel illam affectionem apta ac idonea esse invenerat, ut fusius ex Hippocrate de veteri Medicina licet cognoscere. Quod si tamen tunc temporis alius alium sequebatur, scholas tamen medicas nondum institutas fuisse, unde di-

de diversâ post sectâ ortâ sint, manifestum est. Primus qui certa præcepta discipulis præscripserit, scholasque medicas instituerit, aliisque contrariatus fuerit, omnium scriptorum veterum iudicio censetur Hippocrates. Hic ingenii iudicii que plenus, neque sola experientia contentus, singularem arti medicæ afflavit splendorem, omnemque adhibuit operam, ut medicamentorum antea confuse & minus accurate adhibitorum naturam & operationem demonstrare posset, nullisque præterea animi corporisque laboribus perpercit, ut veram corporis imprimis humani cognitionem naturalem obtineret. Quamobrem plurima secebatur cadavera, nec quicquam omittebat, quod ad certa & scientifica arti medicæ principia comparanda facere existimaret, sicut ex Corn. Celso aliisque autoribus constat.

VI.

Hac ratione cum Hippocrates, & post eum Dioscorides Carystius, alique omnem fere Medicinam certa ratione explicare & exercere studerent, secta primum in Medicinam illata est. Quæ tunc demum in ore fuit hominum & peculiare nomen nacta est, cum novum Medicorum genus nasceretur, quod sectæ Hippocraticæ seu Dogmaticæ aperte contradiceret. Primi apud veteres cum Hippocrate contendisse dicuntur Empirici, qui Medici unice experientiam necessariam esse in arte Medica existimantes, Hippocrati

in faciem refistebant, atque in Medicina excolenda potius ad experientiam, quam ratiocinationem, respiciendum esse contendebant.

VII.

Plane itaque cum historiae contextu convenit Cornelii Celsi relatio, qui in operis sui praefatione Serapionem Alexandrinum; Hippocrate juniorem, pro parente Sectae Empiricorum venditat, quem postea multi alii secuti, ut cum citato autore loquar, non mediocres viri, ex ipsa professione se Empiricos appellarunt. Celso vero contrarius videtur locus Plinii in *Hist. nat. L. XXIX. C. I.* unde hanc Sectam in Sicilia natales habuisse, & Acronem ipsius fundatorem fuisse, vulgo existimatur. Sed cum Acon ille Hippocrate antiquior fuerit, ejusque ad Serapionem usque successio ignoretur, non est probabile sectam hanc ab eo esse institutam. Possumus quidem concedere, Acronem quaedam similia Empiricorum principiis, & Rationali Medicinae contraria, professum fuisse, & hac occasione Serapioni ansam dedisse sectam novam constituendi, improprie tamen, neque accurate hac ratione sectae inventor appellabitur. Nemo enim satis probare poterit, Hippocratis tempore certas & diversas Medicinam docentium sectas fuisse. Quinimo in hoc omnes conveniunt, Hippocratem primum fuisse, qui certos habuerit discipulos, & Sectam in Medicina efformaverit.

VIII,

VIII.

Quæ si ita se habent, quid impedit, quo minus statuamus, sectam Empiricorum in Græcia post Hippocratis tempora Serapione autore esse natam, ibique longum post tempus floruisse: Præter perspicua enim Celsi verba aperte hoc docet Galenus in libro, quem Isagogen inscripsit, asserens, quod eam ob causam Acron pro autore Empiricorum habitus sit, ut eo melior autoritas huic sectæ conciliaretur eaque antiquior rationali videretur.

IX.

Sectæ hæc Empiricorum, cum propter reliquorum contentiones & calumnias non ita multos sectatores apud Græcos, pauciores apud Latinos inveniret, jam diu extincta est, librisque etiam Empiricorum medicis deperditis nil nisi ex aliorum relatione de ea constat. Falluntur itaque qui hodiernos Empiricos in eorum locum successisse putant. Interim tamen negari nequit, quod reliquarum sectarum Medici, cum Empiricos quovis ignominie genere afficere studuissent, ut omnium eruditorum hominum invidiam ipsis conflarent, eos pro Idiotis, & in arte Medica plane imperitis traduxerint, adeoque occasionem dederint, ut brevi post, per magnam vocabuli abusum, quilibet artis medicæ imperitus & Medici tamen nomen titulumque appetens, Empiricus vocaretur.

B 2

quo

quo tempore autem hodierni Empirici initium suum ceperint, querere haud convenit. Manifestum enim est, statim atque artes & disciplinae inventae & colae coepae fuerint, ignavos & stupidos homines inventos esse, qui per fraudes & mendacia nomen sibi eruditorum hominum comparare studuerint. Quo utilior vero ars Medica fuit, eo minus mirari debemus, magno conatu multos ad hujus artis scientiam contendisse. Empirici itaque, seu Medici imperiti & fraudulentissimi statim cum ipsa arte salutari extiterunt.

X.

Causa, quae homines ad fraudes in arte Medica committendas impulit, antiquis fortassis temporibus non omnino mala fuit. Non dubito enim quin multi per gloriae cupiditatem ad consequendum quavis ratione Medici nomen adducti fuerint. Sed neque asserere vereor plerosque hodie duas potissimum obres Empiricos fieri, alios ut fortunae suae consulant, atque exercitio Medicinae panein lucrentur, alios ut divitias cumulando avaritiae & voluptati suae pabula praebent. Ad quam postremam tamen classem videmus saepe ingenio & doctrina aliisque facultatibus, quae bonum Medicum ornent ac deceant, satis instructos accedere, otio tamen & affectibus suis nimium saepe indulgentes. In priori ordine plerumque deprehendimus inutilia terrae pondera, hominesque non magis ad artes & disciplinas tractandas, quam ad publica munera cum dignitate

gnitate obeunda idoneos. Hinc meliorum artium & scientiarum rades, a scholis in Academiis frequentandis stupore & ignavia sua retentos, ad castra & arma per timiditatem ineptos, ambitione vero sua ne victum mendicando quarant prohibitos, magno numero Circumforaneorum gregi se adungere videas, de quibus vere dicere queas, quod desperatio faciat medicos.

XI.

Sed tempus jam est, ut ad fraudum, quas Empirici ut pro Medicis habeantur solent committere, examen accedamus. Quod dum instituimus, non solum per praxin eorum Medicam, sed vivendi quoque rationem spaciabimur. Universa enim eorum vita ad fraudem imperitis faciendam comparata est. Empirici igitur quam primum in aliquam civitatem aut oppidum veniunt, ut omnes ac singuli incolæ de eorum adventu certiores fiant, substituunt sapissime varios homines, qui pecunia, aut aliis promissis inducti, hinc & inde peritiam eorum in arte medica laudibus evehunt, simulque quanti in re medica viri sint, quamque soli ad morbos quoscunque chronicos & desperatos curandos idonei sint, divulgent. Ne tamen uniforsitan alterive ignotum maneat, typorum utuntur opera, chartasque patentes curant dispergi, quibus eruditionem suam amplissimis depingunt verbis, eademque singulis oblata, in omnium notitiam pervenire student.

XII.

Quod si deinde Empiricus noster ab ægrotis aliisque consulatur, domum vocetur, aliumque dicendi locum inveniat, statim eloquentia utendi occasionem arripit, eruditionem suam extollit, ad eamque se per itinera sua imprimis longinqua & periculosa pervenisse docet, quorum porro singularem utilitatem jactat, non secus ac si unice ad Medicum eruditum pervagatio totius orbis requiratur, & quæ sunt harum ineptiarum alia. Quod vero præcipuum est, celeberrimis sæpe Medicis omnem laudem honoremque denegat, eorumque studia solidissima pro nihilo reputat, palam afferens, principia praxesque hodiernorum Medicorum vulgares esse & nequaquam justæ ponderis. E contrario gloriose de se loquendo, sua principia plane infallibilia esse contendit, studiisque suis ad summam perfectionis apicem perductis plane nihil addi posse. Hoc vero pacto Empirici jactatione sua aliorumque vituperio vulgum in suam sententiam traducunt, efficiuntque, ut ille præ veris religiosis sæpe Medicis larvis istis Medicorum primas deferat, reliquos etiam non raro ex illorum præscripto reprehendere incipiat.

XIII.

Porro ut omnes de Empiricorum singulari peritia certiores fiant, silentio non prætereunt excellentissimi

tissimum arcanorum & medicamentorum a se inventorum effectum, quæ tandem singularibus laboribus & expensis adhibitis, ad summum perfectionis gradum excoluerint. Quæ occasione mendaciis sæpe suis maxime vulgaria & inutilia tanquam universalia & ad omnis generis morbos expellendos pertinentia extollunt, ut jures a DEO immediate ipsis esse tradita. Quis vero judicio recto præditus Medicus panaceas, seu medicamenta universalia, & ad omnes tollendas affectiones idonea, exhibeat? quorum jactatio, si verum profiteri licet, solum mihi consistere in ingeniosa persuasione videtur. Quoniam tamen ex his arcanis singularem celebritatem & auctoritatem sibi promittunt Empirici, eo libentius ad ea exhibenda solent confugere. Neque opinione hac falluntur. Hoc pacto enim ignorantiam suam circa medicamentum operationem in corpore humano, eorundemque virtutem, optime celare possunt, quæ alias ab omnibus facillime conspiceretur.

XIV.

Præter arcanorum jactationem Empirici ex aliis quoque rebus quærunt gloriam, quæ plane ad Medicum stricte sic dictum non pertinent. Paucos enim inveniri credo, qui non arroganter in hac vel illa operatione chirurgica artificia sua venditare & melle dulcioribus verbis commendare solent. Sic ambitiose se solos expeditos pronunciant artifices in Cataractæ de-
positio-

positione, Herniarum remotione, & affectibus similibus; quanquam quotidiana docet experientia, quod multi sint, qui ipsius quoque affectus partis structuram naturalem ignorent, ita ut magis enchiresi hanc in operatione felicitatem, quam eruditioni fundamentali adscribere debeamus. Quodsi etiam concedamus, nonnullos singulariter in operationibus supra memoratis exercitatos esse, itaque probe instructos, ut plane nihil inveniri possit, quod corrigi aut addi debeat, exinde tamen non sequitur, quoniam operationes suas feliciter exercent, eos etiam in morbis cujuscunque conditionis curandis excellere, quamvis ipsi hanc consequentiam demonstrare student.

XV.

In ipsis curationibus saepe impio illo modo circulatores utuntur, quo in collaudandis persuadendisque suis arcanis etiam Divini nominis Majestatem invocare solent, & horrendis conjurationibus praeter omnem conscientiam aegrotis vitam & sanitatem promittunt, quanquam non raro eventus contrarium demonstrat. Et licet interdum medicamentum optatum praestasse effectum videatur, tamen ut plurimum aut bonitati naturae, aut superstitionis aegroti fiducia, illud tribuendum est.

XVI.

Quanta vero in curandis morbis utantur audacia, variis

variis exemplis & testimoniis confirmandum non est, cum quotidiana experientia pro me loquatur, & innumera observationes de eo nos certiores faciant. Aliquos enim videmus, qui nec morborum appellationes, nec medicamentorum cognitionem tenent, & tamen curationes in se suscipiunt, in iisque audacter se gerunt, neque exitum earum sapius infelicissimum curant. Interim tamen negari non potest, quod aliquando in uno alterove casu hæc audacia, fortuna adjuvante, tantum proficiat, ut circumforaneorum pericia magno cum applausu ab imperitis arripiatur. Quis vero non infanus Medicus in gravioribus morbis, ubi vitæ periculum metuendum est, confidentius justo se gerat, aut fortunam tentet? quis non tutissimam se qui malit viam, ac curationem methodice & circumspecte instituire? Certa igitur Empiricorum nota est audacia.

XVII.

Quamquam autem hæc, de quibus jam dictum est, Empiricorum fraudes tales sunt, ut successus etiam aliquando felix consequatur, quoniam tamen multi etiam de vulgo inveniuntur, qui interdum non facile persuasionibus solis se submitunt, jure dubitantes, res, de quibus dictum est, applausu dignæ sint, nec ne, meritoque suspicantes, majora & solidiora eruditionis specimina a Medico expectanda esse, Empirici sentientes, se istis tantummodo mediis citra intentionem suam populi gratiam aucupari non posse, statim ad ea se convertunt, quæ ad fucum imprudentioribus faciendum aptiora esse putant. Itaque nova vel minus consveta se uti medendi methodo asserunt, hisque suis extraordi-

C

dinariis,

dinariis, prout plebi persuadere cupiunt, curandi modis magnum saepe ejusdem concursum excitant. Videamus igitur omissis ambagibus, quae ea sint, quibus Empirici vulgum ad sui admirationem pertrahunt & credulorum hominum oculis velum quasi obducunt, ut ea, quae videre possent, non videant, eaque, quae plane falsa aut altioris sunt indaginis, pro infallibili veritate assumant. Duplici modo illud consequi student, primo enim signa morborum in re minus certa, sed dubia & fallaci, quærunt, deinde praxin ipsam minus idoneo, sed ridiculo, turpi, & impio modo instituunt.

XVIII.

Investigatio vero morborum ut plurimum in lotii inspectione seu UROSCOPIA sita est, ad quam quasi ad sacram anchoram, & profundum veritatis oraculum se convertunt. Nobis enim persuadere contendunt, se omnes exinde hominum qualitates, conditiones, temperamenta, & sexum quoque, quasi ex speculo, praesagire posse. Præterea fingunt, se peritissimos esse, ad prognostica inde aut judicia reddenda de morbis instantibus & futuris, item, ægrotus liberari affectione mala queat, nec ne, & quae sunt hujus generis alia. Quod vero recensita judicia & prognostica ex sola urina inspectione ferri & infallibiliter poni possint, valde dubito. Si enim praesupponamus saepe ratione coloris & pelluciditatis urinam in statu sano apparere vitiosam, & sic vicissim in variis morbis bonam & naturalem, quis quæso fidem huic inspectioni tantam tribuet?

XIX.

Concludimus exinde, cognitionem hanc Empiricorum

corum & peritiam ut plurimum fraudibus & fallacijs esse junctam, imprimis cum ea fere referre soleant, quæ scitu plane impossibilia ab omnibus eruditis Medicis habentur. Succurrit mihi exemplum lepidum Empirici cujusdam, qui antehac ordinarie nundinas Lipsienses frequentabat. Huic cum aliquando lotium agrotantis ostenderetur, ut sententiam ac judicium suum de ratione morbi exponeret, valde ingeniose schedula quadam de morbi origine, causa, & symptomatibus conscripta petitis ægroti pergraviter verberati ideoque Hæmoptysi laborantis, sequentem in modum satisfecit: scilicet se observare acervum majorum & minorum fustium in vitro urinario, indeque concludere, quod ægrotus miserrime verberatus fuerit eaque propter exquisitissimis crucietur doloribus & cruento fluxu vexetur. Quomodo autem, per DEum immortalem! lepidus ille homo rem istam tam accurate enarrare potuit, ni forsitan ab aliis, aut a vetula ipsa, quæ lotium apportabat, certior de verberibus esset factus? Quomodo certas figuras in vitro urinario observare potuit, ni antea de iis admonitus fuisset? similem historiam non minus risu dignam annotavit *Bartbol. Hist. Cent. IV. hist. 79.* Ex quibus perspicuum fit, peritiam istam Empiricorum, qua vulgus ut plurimum decipi solet, ut plurimum dolosam & fallacem esse.

XX.

Ne quis enim existimet, me plane urinæ inspectionem rejicere, paucis, quid de ea sentiam, explicabo. Negari non potest, certo respectu & in quibusdam morbis urinæ perlustrationem esse admittendam, quod varia

indicia ex eadem sapius desumi possint. Nam v. c. in Febribus ex ea crisin, augmentum & decrementum caloris &c. annotamus. Porro ex consistentia, colore, odore &c. varios corporis affectus animadvertimus, quemadmodum in Jctero, sanguinis scorbuto, calculo, aut exulceratione renum &c. urinæ discoloratio seu alteratio annotatur. Quanquam autem in recensitis morbis, & aliis ejusdem generis, urinæ examen quædam criteria suppeditat, doctiores tamen Medici in iisdem unice non subsistunt, atque experti, si quis huic excreto nimium confidat, sæpissime deceptum iri profitentur. Id quod pluribus *Petrus Torrestus de incerto & fallaci urinarum judicio*, *Gotbafredus Mæbius*, *Leonh. Fuchs in st. Med.* & inter nostrates *Excellentissimus Rivinus* in *Dissertatione de Medico superstioso* satis docte deduxerunt.

XXI.

Sed pergamus deinceps ad ipsas Empiricorum curationes spurias & incertas. Quæ quidem non raro consistunt in inutili & vano curarum sympatheticarum exercitio. Non pauci enim deprehenduntur, qui sola sympathia contenti, nulla alia medicamenta materialia ad tollendos morbos adhibent, sive externe in vulneribus, sive interne in omnis generis affectibus consistant. Non opus erit, ut Methodum describam, qua in phantasticis istis curationibus utuntur, cum illa fere omnibus aniculis & vetulis per familiaris sit. Exemplum ejus occurrit in consolidatione vulnerum, ubi gladium, quo vulnus est inflictum, ligare, mundificare, omnibusque medicamentis stipticis & constringentibus madefacere solent. Similiter febrem intermittentem ridicule & super-

superstitiose curari putamus, si nimirum sudor, aut alia tempore paroxysmi excreta, colligantur, eaque mane albescere die in undas clam ac circumspicte projiciantur. De qua materia plura reperies in *Theatro sympathetico, Observat. Schenckii, Borelli*, aliorumque.

XXII.

Hac occasione non intactam relinquere possum morborum transplantationem, quæ Empiricis quoque quibusdam in usu esse solet. Ad hanc, si innumerabilia medicamenta frustra & sine sperato effectu applicata fuerint, se accingunt, eamque vario modo suscipiunt. Alii nempe morbum in animatum aliquod, ut hominem, plantas, arbores &c. alii in rem minus animatam v. g. cadaver, Saxum &c. singularibus adhibitis solennitatibus translocant. Sic in canes colicum dolorem, odontalgiam, podagram, & multos alios morbos transferri posse refert *Bartholinus Hist. Cent. VI. bist. 53. C. III. bist. 66.* interim tamen nescio quo jure & fundamento Medicus, siquidem ratione & judicio uti in curando debet, hisce uti possit ineptiis, de quibus constat nullam veram certamque allegari posse rationem, & quarum, si quis ad avtopsiam provocet, effectus ut plurimum fortunam aut fiduciam ægroti singularem pro causa habet. Merito itaque hoc quoque curationis genus Empiricis solis relinquimus.

XXIII.

De curis denique superstitiosis, illicitis & interdum diabolicis, quæ legitimis Medicis minime familiares, a circumforaneis saltem pro admirandis arcanis venditantur, quædam monenda veniunt. Et quidem quod ad superstitiosas curationes attinet, illæ ut plurimum con-

sistunt in usu Characterum, verborum, carminum &c. Exemplum notatu dignum *Borellus in Observat. C. I. Observat. 94.* refert de quodam, qui chartulam variis incognitis verbis & characteribus inscriptam pro cruoris fluxu sistendo deglutiebat. Simili exemplo esse possunt innumera antifebrilia, ex quibus illud non ignotum est, quod sæpissime, si febres admodum sint contumaces, & omnes curationes respuant, in usum vocari solet, dum chartulæ verbum ABRACADABRA inscribitur, colloque febricitantis alligatum febrem depellere dicitur.

XXIV.

Nolo hic prolixior esse inquirendo cum *Baptista van Helmont*, qui tractatum *de magna virtute verborum ac rerum* conscripsit, curationes per verba sintne licitæ nec ne? item si justo ordine & absque superstitione adhibeantur, sintne admittendæ? Nobis negatio harum quaestionum sufficiat, cum ut plurimum abusus verbi Divini, aut nominis Creatoris Omnipotentis intercedat. Posito enim, quod summa modestia & absque joco huic vel illi morbo jubeamus, ut in nomine Omnipotentis recedat, prout citatus *Helmontius pag. m. 759.* proponit, nihilominus tamen in ea versor opinione, hunc curandi modum plane voluntati Divinæ esse contrarium, & potius inventum Cacodæmonis. Potestas enim, quam olim *Jesus Christus* cum discipulis suis communicabat, nequam ad nostra tempora propagata, multoque minus nobis etiam concessa est.

XXV.

De illicitis & satanicis, quas nonnulli Empiricorum in curando exercent, artibus, cum per diabolicum com-

mer-

mercium mederi morbis aui sunt, quotidiana triftis & calamitofa teftatur experientia. Et quamvis nobis haftenus non accurate cognitum fit, quomodo illi praftigiatores operationes fuas inftituant, an pacta, adorationes, execrationes, aut alia ipsis cum hofte humani generis intercedant, nihilominus tamen negari haud poteft, quod cum diabolus fingularem poteftatem a DEO concessam in eos, qui nulla pietatis ratione habita impie & ad voluntatem ipfius diaboli vivunt, habeat, ipfe quoq; utpote in omnibus rebus phyficis peritiffimus, affectis fuis quam celerrime subsidio venire poffit. Quod fi morbus aliquis iis videtur extraordinarius, & fymptomata quaedam apparent fingularia, ftatim zgrum incantatum effe clamant, neminemque praeter fe solos ad fanitatem ei reftituendam aptum videri volunt. Sentientes vero unum vel alterum fuas ineptias approbare, ftatim illi Theffali ad ea fe accingunt, ut incantationes aut exorcifmis aut adorationibus & provocationibus Spirituum fane horrendis folvant, & quae folennia funt familia.

XXVI.

Expoftui & examinavi haftenus varias Empiricorum fraudes, quas in vita, & praxi imprimis Medica, ad confequendum veri Medici nomen folent committere: paucis nunc attingendus reftat externus vitae fplendor, quo aliquos Empiricorum fupra modum delectari videmus, partim ut propriae voluptati inferviant, partim ut eo facilius autoritate fua plebem imperitam fallant. Hanc ob rem principum ac magnatum more multos fecum ducunt famulos, hiftriones, faltatores, Muficos, aliosque quorum comitatu Majestas quafi ipsis fplendorque compare-

paretur. Hos ut alant fibique utiles præstent, nacti in urbibus oppidisque pro pecunia curandi facultatem, quæ alioquin ignotis hominibus difficulter dari solet, quo facilius ab omnibus conspiciantur, editiora conscendunt loca, exstructisque theatris, venum quasi se cum merce sua medica exponunt, eamque gravi voce magnoque clamore extollunt, ita ut non immerito a nostratibus καλίστο-
χῶν die *Marck-Schreyer* nominentur. Quod si vero nec clamor altus, nec per orationes solennes benevolentia captatio, nec species ipsius Empirici vestibus sæpe babilonicis auro argentove splendidissimis exornati adstantium oculos ad theatra queant convertere, tunc in medium ducitur omnis Empirici familia, scurræ, histriones, saltatores, funambuli & alii, qui jucundis & ridiculis suis actionibus homines alliciant, ipsisque quantus eorum dominus vir sit persuadeant. An dubitemus vero hunc præcipuum esse fraudis & vanitatis in Empiricis Characterem?

XXVII.

Quærat vero aliquis, qui fiat, quod plerique per apertas Empiricorum fraudes decipiantur, atque ad aures, oculos, plausumque etiam ipsis præbendum adducantur. Responsio in promptu est, eademque ex ingenio & natura multitudinis plurimam partem in literis rudis rerumque imperita repetita. Plerique enim non ratione sed sensibus ducuntur, affectuumque suorum in omnibus vitæ actionibus imperio obtemperant. Hinc fit, ut præ cæteris vitiis, nimia laborent credulitate, admiratione, & quæ sunt reliqua, contra quæ unicum in artibus & doctrinis præsidium positum est. Sed hæc dicta sufficere possunt agnoscendis vitandisque hodiernorum Empiricorum fraudibus, a quibus ut cautos salvosque

omnes præstet, DEum precor.

FINIS.

✓
00 A 6436

ULB Halle
004 931 300

3

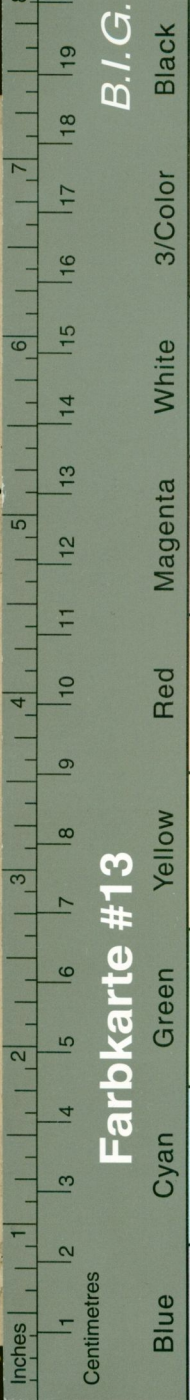
KD 18

Inches

Centimètres

Farbkarte #13

B.I.G.

72

ERTATIO
 DE
 RNORVM
 ICORVM
 VDIBVS
 QVAM
 MPLISSIMI PHILOSO-
 M ORDINIS
 DITORVM EXAMINI
 BJICIVNT
 Æ S E S
 ES FRIDERICVS
 AVER
 Lipsienfis
 ET
 PONDENS
 HOFREDVS SCHVLTZ
 gav. Med. Stud.
 VSTI ANNO MDCCXX.
 LIPSIAE,
 IS SCHEDIANIS.

